

Philol. Mod., Bibl. de la Fac. Philos. Univ. Liège, cxxx, 77-94; cf. *ZRPh.* LXIII, 1947, 392-403. —² Alart, *Stils de Villefr. de Cfl.*, 37v. —³ Gual, *An. de Hist. del Der. Esp.*, 1962, 540. —⁴ Definició que Ferraz (p. 31) dóna en la frase «el caffès ye pille-⁵ no de *blaus*». De l'interrogatori amb el meu informant Mora (1965) vaig quedar en dubte si *el bliau* només designava aquest o 'cereals' generalment. *El bllat iste* (ensenyant-me un camp) a Torlarribera (1957). No em consta bé quin cereal designa allí¹⁰ aquesta forma, ni a Lluçà (on d'altra banda hi ha un veral dit *Las Trigueras*, 1957), ni a Benavarrí (*BDC* VII, 70) o a la Vall de Barravés (*BDC* VI, 26). —⁵ St. Vicent Ferrer en els *Sermos* sembla usar *blats* per a 'cereals': «l'ànima çqui la ha feyta¹⁵ e qui li ha donat les potències e *blats* e vi e bestians, etc.? —Déu!» Mentre que per a *blat* ja usava *trigo*, car en contar la història del *shibolet* diu «que vol dir spiga de *trigo*», volum del qual prepara l'ed. el meu ex-alumne Will. Harrison (doctorat de Xicago), f° 129v31, 120v9. —⁶ Per al detall de les formes italianes i per a llurs problemes, que no són pocs, ultra la bibliografia ja antiga que es pot veure en Ang. Prati (s. v. *biada*) i en els treballs d'Aebischer (sobretot *ZRPh.* LXIII, 1947, 392-403), Jud i²⁵ Wartburg, invito a consultar aquests treballs. També en el Mezzogiorno hi ha calabr. i tarentí *biava*, basil., apul. sept. i Iripino *biana* (amb una *m* molt secundària), però com indica Rohlf's (*ARom.* VII, 1953, 456), són formes importades comercialment.³⁰ A la Itàlia del Nord predomina *biava*, no sols dialectalment sinó ja en textos baix-latins (*blava*) de 1028-96, *biada* és avui de dialectes del Centre (fins a Subiaco), però sembla que aquestes formes en part han estat propagades a l'Edat Mitjana des de³⁵ Toscana (en tot cas té aquesta procedència *biada* en sassarès antic). Per la propagació de *biava* (*blava*) en els documents arcaics des de Toscana, indicada per Aebischer, es podria inclús pensar que es tracti d'un mot diferent i independent del tipus *blat*.⁴⁰ D'altra banda, com que en valdès i piemontès, com també en els Abruzzi (i ja en el toscà Villani, principi S. XIV) significa 'civada', i sembla que en altres parlars italians és 'farratge per a bèsties', s'ha pensat amb versemblança que a Itàlia fos un mot importat⁴⁵ pels exèrcits carolingis i francesos. Pel que fa a la *-v-* sembla haver partit d'una forma analògica *blef* (que es troba en francès antic de vegades i que es degué crear a la manera de *soif*, *suif*, etc.); de tota manera *blave* i *bleve* tenen considerable extensió⁵⁰ també en els parlars francesos (i alguns d'occitans) moderns i ja antics, i més ne tenen en francès els derivats *blavage* i, sobretot, *emblaver* («ensemencar un camp», al costat d'*emblayer*). Com indicà Jud la gran fortuna (no l'origen) aconseguida per la variant *emblaver* (com també la d'*emblayer*) es deu a l'homonímia imminent amb *embler* 'robar' i *ambler* «aller à l'amble» (Wartburg entén malament aquesta explicació de Jud). Això repercuteix després en el favor aconseguit per *blave* i l'it. *biava*, al qual⁶⁰

també contribuirien els duplicats per ultracorrecció, del tipus *padiglione* ~ *paviglione*, *vidanda* ~ *vivanda*. En conclusió les formes italianes, importades de França amb variants fonètiques explicables com a secundàries, no tenen gaire importància per al nostre problema etimològic. —⁷ És possible que enredessin la qüestió personalismes i, sobretot en el cas de Wartburg, tendències més doctrinàries que científiques. L'article de Wartburg sortí el 1925, el de Jud es publicà en el vol. de 1924; es degueren redactar en gran part pel mateix temps, potser després de discussió directa, i afegint-hi Wartburg part de la seva refutació de Jud a la vista del text ja publicat. Que en el terreny fonètic, i fins lexicològic, Wartburg arribà més d'un cop a idees que atenyen els límits de la germanomania, li ho retreien bastants lingüistes francesos i austríacs de tanta autoritat com Spitzer (veg. *BORNI*, *BACÓ*, *BAGA*, *BANDA*, *BARGANYAR*, *BARRIL*, *BELITRE*, *BLOND*, *BRASA*, *TRAPA*, etc, mots que res no tenen de germànic, a desgrat de la tesi, tantes vegades ben arbitrària, de Wartburg i la gent de la seva corda). —⁸ Pedersen, *Litteris* VII, 17, vacilla i sembla acabar acceptant-ho. Quant a Bloch, si l'acceptació ve d'ell ho ignorem, puix que Wartburg féu i desfèu en el seu diccionari, sobretot en la 2.ª edició. Meyer-Lübke (com veurem) i l'illustre neerlandista Hoops (segons reporta el mateix *FEW*, 391b7f. i ss., i cf. *Neuphil. Mittgn.*, 1924, 109) ho accepten, però amb aclariments que tenen tot l'aire d'objeccions i reserves discretes que hom gosa fer a un lingüista de tant de prestigi com Wartburg. Fixem-nos especialment en el que diu que li observava Hoops: el neerl. *blād* i l'ags. *blāed* en el sentit de 'fruits de collita' tenen una vocal llarga, a diferència del mot germànic segur *blad* 'fulla', etc., ço que Wartburg (potser ja Hoops) vol interpretar en el sentit d'una apofonia pròpia d'un mot diferent dins la mateixa arrel germànica. Però és més senzill veure-hi una confirmació de l'origen estranger del mot, percebut pels mateixos germano-parlants, que per això li donen un timbre vocàlic diferent. Precisament el pas de *Λ* tònica etimològica a la *é* francesa, tan limitada al cas de síl·laba oberta, s'ha d'explicar per una prolongació de la quantitat de la vocal, que conduí a la pronúncia *blāed* i després *blé* en francès. És d'aquest *blāed* del francès pre-literari que vénen evidentment l'ags. *blāed* «feldfrucht» (de so idèntic) i el neerl. mj. *blād*. —⁹ Pedersen, *Vgl. K. G.* I, 163; Pedersen-Lewis, *A Concise Comparative Gr.*, 54; Schmidt, *ZCPb.* xxvi, 96-7, 151. —¹⁰ Weisgerber, *Rhenania Germ.-Celtica*, p. 280. —¹¹ Whatmough *Dial. of Anc. Gaul*, pp. 62, 86, 112, cita altres noms en *Blat-* o *Vlat-*, que no puc verificar i dels quals dóna altres interpretacions no es veu amb quin fonament. —¹² A Benavarrí, *BDC* VII, 70. —¹³ *Blat moresc* o *fontesi* s'havia usat a l'Edat Mitjana per a un altre cereal (que retia més que la xeixa), potser el fajol (dit *trigo sarraceno* en castellà) com es veu pel doc. valencià de 1322 cit.